

dat Seyss-Inquart veel minder greep had op de situatie dan tevoren. Delden lag bovendien wel erg excentrisch; dat beviel Seyss-Inquart niet. Hij nam zijn intrek op het landgoed bij Apeldoorn waar Wimmer woonde, en van daaruit bezocht hij periodiek de verschillende delen van het bezette gebied. Meestal was hij eens in de twee weken in Den Haag om er besprekingen te voeren met zijn *Beaufragte*, E. A. Schwebel, en af en toe reed hij dan ook wel naar Amsterdam voor contact met zijn *Beaufragte* in de hoofdstad, dr. H. Schröder. 'Ikzelf', aldus in '46 Schröders medewerker voor persaangelegenheden, prof. dr. G. A. S. Snijder (een van de grote propagandisten van de SS-ideologie, president van de in feite ter ziele gegane Nederlandse Kultuurraad) –

'Ikzelf had in die tijd geen persoonlijk onderhoud meer met Seyss-Inquart, maar ontmoette hem slechts in algemeen gezelschap. Hij maakte toen de indruk zeer somber gestemd te zijn, maar was steeds volmaakt beheerst, rustig en hoffelijk. Gewoonlijk luisterde hij naar wat kamermuziek, als er na de besprekingen nog wat tijd over was.'¹

'Zeer somber gestemd' – van Seyss-Inquarts vertrouwen in een Duitse overwinning was dus niet veel over. Ook moet hem, zo nemen wij aan, zijn eigen betrekkelijke machteloosheid pijnlijk hebben getroffen. De gelegenheden waarbij hij persoonlijk nog kon bepalen wat in bezet Nederland stond te geschieden, werden steeds zeldzamer – Hitler greep in, Speer greep in, en vooral ook: de militairen grepen in. Er werd op Nederlands grondgebied gevochten en dat betekende dat in Seyss-Inquarts gezagsgebied door het *Oberkommando der Wehrmacht*, door de *Oberbefehlshaber West* (*Generalfeldmarschall* von Rundstedt), door de bevelhebber van de *Heeresgruppe B* en door de bevelhebber van het (via Zeeland ontsnapte) Duitse Vijftiende Leger beslissingen werden genomen die diep in de algemene verhoudingen in bezet gebied ingrepen, maar waar hij, de *Reichskommissar*, in het geheel niet in was gekend.

Een van die beslissingen was geweest, de haveninstallaties van Rotterdam en Amsterdam grondig te vernielen.

¹ PRA-Amsterdam: p.v. G. A. S. Snijder (4 okt. 1946), p. 39 (Doc I-1603, a-1).